

Verkställighet av hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

1. BAKGRUND

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten granskade under våren 2016 ett urval av tvångsmedelsärenden vid Åklagarkammaren i Göteborg. Vid granskningen fick nämnden del av uppgifter i Polismyndighetens avlyssningssystem som tydde på att Polismyndigheten hade verkställt beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (hemlig övervakning) utanför tillståndstiden.¹

Nämnden beslutade den 14 juni 2016 att ta upp Polismyndighetens hantering i ovan nämnda avseenden till närmare utredning i ett särskilt ärende.

2. RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Bestämmelser om hemliga tvångsmedel, såsom t.ex. hemlig övervakning, finns framförallt i 27 kap. rättegångsbalken.²

Hemlig övervakning innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress (uppgifter om meddelanden), vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område (uppgifter från basstationstömning), eller i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits (lokaliseringssuppgifter) (27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken).

¹ Se nämndens uttalande den 14 juni 2016 ”Hanteringen av hemliga tvångsmedel vid Åklagarkammaren i Göteborg” (dnr 43-2016).

² De rättsliga utgångspunkterna utgår från rättegångsbalkens bestämmelser per den 1 januari 2015. Innehållet i de för uttalandet aktuella bestämmelserna har dock inte ändrats i materiellt hänseende i förhållande till vad som gällde vid tidpunkten för tvångsmedelsanvändningen i de ärenden som är föremål för denna granskning.

Beslut om hemlig övervakning meddelas av rätten efter framställning av åklagaren (27 kap. 21 § första stycket rättegångsbalken).³

Ett tillstånd till hemlig övervakning får inte bestämmas längre än nödvändigt och får, när det gäller tid som infaller efter beslutet, inte överstiga en månad från dagen för beslutet (27 kap. 21 § andra stycket rättegångsbalken). Tillståndstiden kan förlängas genom nya beslut.

3. UTREDNINGEN

Nämnden har tagit del av relevanta handlingar i aktuella tvångsmedelsärenden. Vidare har nämnden kontrollerat verkställigheten av de tillståndsbeslut som är föremål för denna granskning. Genom den vid nämnden företagna utredningen har bl.a. följande framkommit.

I det ena tvångsmedelsärendet begärde och beviljades åklagaren den 27 augusti 2014 tillstånd till hemlig övervakning avseende ett visst mobiltelefonnummer. Tillståndet gällde under perioden den 1 augusti - 30 augusti 2014 och avsåg inhämtning av uppgifter om meddelanden samt lokaliseringssuppgifter. Den 29 augusti 2014 begärde och beviljades åklagaren tillstånd till hemlig övervakning avseende samma mobiltelefonnummer under perioden den 30 augusti - 6 september 2014 men tillståndet avsåg *endast* inhämtning av lokaliseringssuppgifter.

Vid kontroll i Polismyndighetens avlyssningssystem har nämnden iakttagit att hemlig övervakning pågått till den 8 september 2014, kl. 10.21.

I det andra tvångsmedelsärendet begärde och beviljades åklagaren den 29 augusti 2014 tillstånd till hemlig övervakning avseende ett visst mobiltelefonnummer. Tillståndet gällde under perioden den 28 juni - 28 september 2014 och avsåg inhämtning av uppgifter om meddelanden samt lokaliseringssuppgifter.

Vid kontroll i Polismyndighetens avlyssningssystem har nämnden iakttagit att hemlig övervakning pågått till den 29 september 2014, kl. 09.22.

³ Den 1 juli 2012 infördes dock en bestämmelse i 27 kap 21 a § rättegångsbalken som ger åklagaren möjlighet att under vissa förutsättningar meddela tillstånd till hemlig övervakning i avvaktan på rättens beslut. Bestämmelsen har därefter ändrats i vissa avseenden och sedan den 1 januari 2015 ger den även möjlighet för åklagaren att meddela tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning i avvaktan på rättens beslut.

4. NÄMNDENS BEDÖMNING

Nämnden konstaterar att Polismyndigheten under viss tid utfört hemlig övervakning av mobiltelefonnummer trots att erforderligt tillstånd till åtgärderna saknats. I det första tvångsmedelsärendet har hemlig övervakning avseende uppgifter om meddelanden pågått under drygt åtta dagar utan tillstånd. Den hemliga övervakningen enligt tillståndet den 29 augusti 2014 avslutades den 8 september 2014, kl. 10.21, alltså cirka 34 timmar efter tillståndstidens slut. I det andra tvångsmedelsärendet har hemlig övervakning pågått under drygt 9 timmar utan tillstånd. Det förefaller således som att det vid Polismyndigheten har förekommit fel som kan utgöra brott.

5. BESLUT

1. Nämnden anmäler ovan nämnda förhållanden till Åklagarmyndigheten i enlighet med 20 § förordningen (2007:1141) med instruktion för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Nämnden emotser åklagarens beslut i förundersökningsfrågan.

2. Ärendet avslutas.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Sigurd Heuman

I avgörandet har deltagit: Sigurd Heuman (ordförande), Barbro Thorblad, Cecilia Dalman Eek, Linnéa Darell, Berit Jóhannesson, Zayera Khan, Christina Linderholm och Mats Sander (enhälligt).

Föredragande: Carl von Feilitzen

Expedition till:

Åklagarmyndigheten, Särskilda åklagarkammaren

För kännedom:

Polismyndigheten, Rättsavdelningen, enheten för rättslig styrning och stöd